

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1905.

Andra Kammaren.

N:o 3.

Tisdagen den 27 juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 innevarande juni.

§ 2.

Enligt därom förut fattadt beslut anställdes nu val af ledamöter och suppleanter i de båda utskott, Riksdagen beslutit tillsätta. Därvid utsågos till:

Ledamöter i konstitutionsutskottet:

herr <i>G. Elowson</i>	med 221 röster,
„ <i>L. J. Jansson</i> i Djursåtra	„ 221 „
„ <i>J. Johnsson</i> i Bollnäs	„ 221 „
„ <i>G. N. T. af Callerholm</i>	„ 220 „
„ <i>R. E. L. Darin</i>	„ 220 „
„ <i>J. Widén</i>	„ 220 „
„ <i>M. Dahn</i>	„ 219 „
„ <i>A. H. Hammarskjöld</i>	„ 219 „
„ <i>D. K. Bergström</i>	„ 216 „ och
„ <i>J. Nydal</i>	„ 200 „

Närmast i röstetal kom herr *T. Zetterstrand* med 12 röster.

Ledamöter i särskilda utskottet:

herr <i>H. Andersson</i> i Västra Nöbbelöf.....	med 210 röster,
„ <i>C. Persson</i> i Stallerhult	„ 209 „
„ <i>A. Petersson</i> i Påboda	„ 209 „
„ <i>D. Persson</i> i Tällberg	„ 208 „
„ vice talmannen <i>P. Pehrson</i>	„ 207 „
„ <i>E. A. Lindblad</i>	„ 205 „
„ <i>J. E. von Krusenstjerna</i>	„ 204 „
„ <i>K. A. Staaff</i>	„ 199 „
„ <i>A. Henricson</i>	„ 197 „
„ <i>H. G. Hjärne</i>	„ 184 „

friherre *C. C. Bonde* ..... med 128 röster och
 herr *T. Zetterstrand* ..... ,, 117 ,,
 Närmast i röstetal kom herr *J. Nydal* med 99 röster.

Suppleanter i konstitutionsutskottet:

herr <i>C. A. Trolle</i>	med 204 röster,	
,, <i>N. Andersson</i> i Pettersborg	,, 203	,,
,, <i>J. Persson</i> i Arboga	,, 202	,,
,, <i>H. Hallin</i>	,, 202	,,
friherre <i>G. J. De Geer</i>	,, 201	,,
herr <i>A. F. Broström</i>	,, 201	,,
,, <i>J. Ericsson</i> i Vallsta	,, 200	,,
,, <i>K. H. G. von Schéele</i>	,, 200	,,
,, <i>P. Pehrsson</i> i Åkarp	,, 199	,, och
,, <i>C. G. Österberg</i>	,, 168	,,

Närmast i röstetal kommo herrar *O. H. Svensson* i Saläng och *J. E. Centerwall*, hvardera med 4 röster.

Suppleanter i särskilda utskottet:

herr <i>G. Odqvist</i>	med 209 röster,	
,, <i>A. P. Gustafsson</i> i Sjögesta.....	,, 209	,,
,, <i>C. J. Odman</i>	,, 208	,,
,, <i>A. Wiklund</i>	,, 206	,,
,, <i>O. F. Trapp</i>	,, 204	,,
,, <i>K. H. Bergendahl</i>	,, 203	,,
,, <i>K. Starbäck</i>	,, 201	,,
,, <i>K. G. Karlsson</i> i Göteborg	,, 195	,,
,, <i>S. H. Kvarnzélius</i>	,, 166	,,
,, <i>J. E. Biesert</i>	,, 137	,,
,, <i>H. Hedlund</i>	,, 132	,, och
,, <i>E. Beckman</i>	,, 118	,,

Närmast i röstetal kommo herrar *O. Emthén* och *I. E. G. Svensson* i Skyllberg, hvardera med 87 röster.

Mellan de kammarens ledamöter, hvilka till suppleantplatser erhållit lika antal röster, anställdes lottningar för bestämmande af den ordning, hvari samma ledamöter borde såsom suppleanter ingå; och utföllo dessa med den ordningsföljd, här ofvan angifvits.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda valen.

§ 4.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för kungl. justitiedepartementet den 27 juni 1905.

Fullmakt hade inkommit, utvisande att vid riksdagsmannaval, som den 20 innevarande juni hållits i Ångermanlands mellersta domsaga, förre riksdagsmannen bruksägaren Johan Petter Dahlberg å Stensberg blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för tiden till den 1 januari 1906.

Vid den granskning af fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för kungl. justitiedepartementet samt vidare af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, anmärktes, att i fullmakten förekomme en mindre afvikelse från det i § 20 riksdagsordningen stadgade formulär, men som denna afvikelse icke var af beskaffenhet, att därigenom meningen förändrades eller otydlighet eljest föranleddes, ansågs fullmakten böra godkännas; och skulle protokoll öfver hvad sålunda förekommit meddelas Andra Kammaren, hvarjämte fullmakten skulle till kammaren öfverlämnas.

In fidem
Carl Berg.

Jämte det protokollet lades till handlingarna, förklarade kammaren herr Dahlberg behörig till riksdagsmannakallets utöfvande.

Det tillkännagafs, att herr Dahlberg intagit sin plats i kammaren.

§ 5.

Föredrogs för remiss till utskott Kungl. Maj:ts proposition angående de unionella förhållandena.

Remiss af proposition.

Därvid anförde:

Herr Hammarskjöld: Herr talman, mina herrar! Den handling, hvarigenom norska Stortinget den 7 juni förklarade unionen upplöst och dess laglige Konung afsatt, har öfver hela Sveriges land uppfattats såsom en den allra gröfsta rättskränkning, såsom en revolution, och jag har svårt att förstå, att man kan gifva annat namn än revolution åt en handling, hvarigenom man betraktar grundlagen, såsom om den icke funnes till, afsätter sin Konung och därtill upplöser ett nittioårigt band med sitt grannland, utan att ens tillfråga detta land, om det på fredligt sätt vill vara med om att lösa bandet.

Ingen kan väl undra på att detta handlingsätt från vår före detta förbundsbroders sida har väckt den djupaste harm och ovilja i hela vårt land. Men denna harm och denna ovilja har haft ett godt med sig, den har kommit vårt folk att sluta sig så mycket närmare och fastare omkring sin åldrige Konung, att gifva honom snart sagdt oräkneliga bevis på tillgifvenhet och trohet och därmed en försäkran, att om än Norge svikit, vill dock Sverige vara troget.

Remiss af
proposition.
(Forts.)

Det har växt upp en folkstämning i vårt land, det har gått en vågrörelse öfver hela landet af vaknande nationalkänsla, den har vuxit sig starkare för hvarje dag, som gått, folket har äntligen vaknat till medvetande om att det verkligen är *ett* folk och att det har ett fosterland.

Jag vet, att beklagligtvis finnas personer, som förklarar, att hela denna nationella rörelse är af så godt som intet värde, att det är ett känslorus.

Det må vara sant, att uti denna nationella rörelse finnes mycket skum, men lika sant är, att det finnes mycket, ja ännu mycket mera utaf verkligt äkta vara, som skall finnas kvar och äga bestånd, när skummet har fördunstat. Hvarje redlig svensk man glädes, att äntligen den liknöjdhet och brist på fosterlandskänsla, som beklagligt länge har funnits hos vårt folk, har gifvit vika för andra ädlare och bättre känslor. Nationen har fått ett slag i ansiktet, men den har känt skymfen, och det slaget har väckt till lif en lust att värna om landet här.

Alltsen den 7 juni och ännu mera sedan den dag, då riksdagskallelsen utgick, har hvarje sinne varit fullt af spänning, man har väntat på hvad landets regering skulle ha att säga landets representanter, när de samlades till den viktigaste riksdag, som väl i mannaminne hållits i vårt land. Man hoppades, man väntade, att Kungl. Maj:ts regering hade lagt sitt öra till den svenska jorden och lyssnat till hvad som rörde sig i folkets bröst, och att det budskap, den hade att gifva, skulle vara ett uttryck för hvad folket tänkte.

Jag är ledsn att nödgas säga, att såvidt jag har förstått, har budskapet medfört sviken förväntan. Den, som var närvarande i denna kammare förliden onsdag, när den kungliga propositionen här utdelades, och bevittnade det utbrott af harm och besvikenhet, som förmärktes äfven hos sådana, där man minst af allt hade väntat det, han kan icke vara i något tvifvel om hvad folkets representanter tänka, och om landets tidningspress är ett någorlunda tillförlitligt uttryck för hvad folket tänker, har denna tidningspress tämligen enstämmigt uttalat sin mening, som också innehöll sviken förväntan.

Jag medger gärna, att det icke för regeringen varit någon lätt uppgift att formulera detta budskap till representationen. Jag medger till och med, att det varit en mycket svår uppgift, men något mera kraft och bestämdhet kunde väl dock däri ha inlagts, något mera uttryck för hvad folket tänkte.

Nu är det dock betecknande, att, såvidt jag vet, af hela landets tidningspress det knappast är någon enda mer än de socialistiska tidningarna, som uttalat sin belåtenhet med den kungliga propositionen, och om detta har känts angenämt för regeringen, det vill jag lämna därhän.

Hvad innehåller nu den kungl. propositionen? Den innehåller, att Riksdagen måtte medgifva, att Kungl. Maj:t må med norska Stortinget ingå i förhandling om och träffa villkorlig uppgörelse för ordnande af de förhållanden, i afseende å hvilka vid en upplösning

*Remiss af
proposition.
(Forts)*

af unionen sådant ordnande må finnas erforderligt. Det är allt ett magert innehåll; och hvem kan undra på om vi icke känt oss nöjda därmed. Där finnes icke ett ord, som antyder ett ogillande af hvad norska Stortinget har gjort; där finnes icke ett ord, som talar om hvad dock svenska folket så tydligt lagt i dagen, nämligen sitt ogillande af det norska folkets revolution. Jag skall icke förneka, att de få rader af den kungl. propositionen, som stå på första sidan och som jag nu citerat, böra läsas tillsammans med statsrådsprotokollet — men äfven om man läser statsministerns yttrande där, innehåller detta blott en ganska svag protest. Här föreslås oss, att vi utan vidare skola betrakta saken såsom afgjord. Bolaget är upplöst; låt oss nu som hyggliga och fridsamma kontrahenter talas vid om de mellanhafvanden, som förefinnas, och göra upp dessa utan vidare bråk och besvär. Är det verkligen oss värdigt att på det sättet börja underhandla med revolutionärerna i Norge om att ordna de små angelägenheter, som kunna finnas kvar att ordna, och afstå från att yttra oss något vidare angående unionens upplösande. Är det vi, som brutit unionskontraktet? Är det meningen, att vi skola kyssa den hand, som gifvit oss ett knytnäfsslag i ansiktet? Nej! Efter mitt förmenande är det väl dock vi, som fått mottaga och lida oförrätten, vi, den större och starkare nationen, som lidit skymfen. Det är icke vi, som skola gå till Norge och säga: nu skola vi underhandla och göra upp denna lilla affär. Nej! Oss tillkommer det, svenska Riksdagen och svenska regeringen tillkommer det att uttala en bestämd protest, ett bestämdt ogillande af hvad norrmännen gjort, och på samma gång uppställa de villkor, som vi önska. Vi skola säga till norrmännen: I hafven brutit unionen, men det är klart, att sådan som stämningen nu är, vore en fortsatt union af intet värde; därför skola vi tillåta eder att skiljas ifrån oss, om I gå in på de villkor, som vi uppställa. Men om vi säga så, är det också klart, att vi måste vara beredda icke blott på att Stortinget svarar »ja», utan äfven på att det kan svara »nej». Vi måste vara beredda att kunna drifva vår vilja igenom; ty annars är allt, hvad vi säga, af noll och intet värde. Jag är icke någon vän af användande af maktmedel, allra minst någon vän af krig. Jag afskyr krig och anser det vara den största olycka, som skulle kunna drabba vårt land. Ingen kan beskylla mig för hvad med ett främmande, öfversättligt ord kallas chauvinism. Men likväl säger jag: hellre än att Sveriges ära skall trampas totalt under fötterna, hellre må det yttersta, skarpaste medlet användas. Om vi icke vilja gå den vägen, om vi icke vilja hålla fast vid att drifva igenom hvad vi en gång beslutat, då äro vi sannerligen värda allt det förakt, allt det hån och begabberi, som öppet eller förtäckt i dessa dagar strömmar in öfver oss från hela Europa och som kan läsas mellan raderna i de uttalanden, som komma från själfva Norge. Vilja vi hafva ett grand af själfaktning, vilja vi, att Europa, vilja vi, att hela världen skall kunna hysa någon aktning för oss, då måste vi också handla så, att vi äro aktningsvärda och icke låta vår ära trampas under fötterna. Jag tänker mig icke alls några

Remiss af
proposition.
(Forts.)

obiliga villkor; Jag tänker mig icke ens något villkor, som skulle kunna innebära en förödmjukelse för Norge, änskönt det sannerligen väl hade förtjänat en förödmjukelse, och jag tager bestämdt afstånd ifrån hvarje tanke på och tal om landafträdelse. Det anser jag vara ett vansinne. Villkoren skola vara billiga, men de skola vara sådana, som *vi* bestämma, och sådana, att det, som ännu kan göras för att rädda vår heder och ära, också måtte blifva gjordt.

Det är klart, att det är ytterst önskligt, att det arbete, som nu förestår inom Riksdagen, blir enigt; och särskildt vill jag uttala den önskan, att vi måtte taga *en* lärdom från Norge, den lärdomen, att det särskilda utskottet och regeringen måtte arbeta tillsammans i godt samförstånd; ty annars fruktar jag, att resultatet blir dåligt. Men att jag icke kan vara med om regeringens förslag, att Riksdagen skulle gifva regeringen fullmakt in blanco att handla och underhandla och sedan komma med det resultat, hvartill underhandlingarne kunna leda, och underställa det Riksdagens slutliga pröfning, det torde vara klart af hvad jag nu sagt. Jag kan försäkra, att det icke varit mig angenämt, utan att det varit mig pinsamt att uttala det klander, som jag kommit med, emot en regering, hvilkens alla medlemmar jag personligen sätter mycket högt. Jag säger ännu en gång, att det har varit mig rent af pinsamt. Men jag anser, att, då det är fråga om landets väl och ära, alla personliga hänsyn måste vika; och jag är öfvertygad, att, om Andra Kammaren i dag hade tegat, om ingen här hade uttalat det, som rör sig hos folket, vi hade fått en svår dom öfver oss från folkets sida. Det skulle hafva sagt, att vi svikit det. Och nu till sist, mina herrar, det är ingen tom bravad, utan det är allvarliga sanningsord, då jag säger, att Sveriges folk nu väntar, att dess representanter göra icke blott sin plikt, utan allt hvad de förmå för att värna om Sveriges ära.

Herr Waldenström: Det har dels man och man emellan, dels offentligt i tidningspressen uttalats olika tankar om huruvida det skulle vara lämpligt, att i dag en remissdebatt förekomme, huruvida det icke till äfventyrs vore mera på sin plats, att den kungl. propositionen remitterades utan ett ord från kamrarnes sida, emedan man fruktade, att ett samladt uttalande längre fram af Riksdagen, en samlad dom öfver det norska Stortingets och den norska regeringens tilltag skulle förlora någonting genom en tillfällig och enstaka explosion här och där i Första eller Andra Kammaren eller i båda kamrarna. Emellertid lider det icke något tvifvel, att allmänheten har väntat, att det skulle blifva en remissdebatt; därom vittna de massor, som nu sitta på åhörareläktarne. Men icke allenast detta, utan nu är remissdebatten redan i gång; och jag för min enskilda del tror, att det skulle känts ganska besynnerligt, om Andra Kamraren remitterat denna kungl. proposition utan att beledsaga den med några ord.

Då för 2 år sedan våra underhandlare i konsulatfrågan hade lyckats åstadkomma den s. k. kommunikén, och de svenska under-

*Remiss af
proposition.
(Forts.)*

handlarne kommit tillbaka till Stockholm, hörde jag i sammanbindningsbanan dåvarande statsministern uttala den allra mest optimistiska uppfattning af situationen. Han sade, att hos norrmännen vore nu en helt annan anda, än han förut funnit hos dem. Nu vore de så villiga och tillmötesgående, att han icke tviflade på att resultatet skulle blifva det allra bästa. Jag tillät mig då att till honom yttra: »Ja, bara icke norrmännen hafva öfverlistat Eder; men det är jag rädd för att de hafva gjort.» »Nej», sade han, »det behöfva vi icke frukta för.» Den dag, som i dag är, visar alltför tydligt, huru härmed i själfva verket förhöll sig. Ty att norrmännen *aldrig* ha velat göra någonting, som skulle befästa unionen, eller som kunde utjämna de skiljaktigheter, som ständigt åstadkommit slitningar mellan Sverige och Norge, det är nu alldeles uppenbart. All tanke, man haft om dem i motsatt riktning, har varit idel fantasier. Man har i hela Norge åter och återigen sjungit den store politiske pratmakarens ord:

»Den pagt, som vi forpestes i,

Den hader och forbander vi»;

man har i landets alla folkskolor — såsom jag förut i denna kammarare påpekat — under många år låtit ungdomen växa upp vid läsningen af en läsebok, där det talas om en pojke, som visar sin tapperhet genom att upprepade gånger säga, att när han blir stor och får svärd och gevär, så skall han »hugge hovedet af alle svensker». Tro herrarne, att sådant där kan ske utan att visa resultat uti den allmänna folkstämningen? Det som går in i barnet, det rotar sig allt mer och mer och det blir svårt att få ut ur den äldre mannen; det sätter frukt och fortplantas från generation till generation. Det har otvifvelaktigt i alla tider varit norrmännens hela plan att komma ut ur den »pagt», som de länge ha »forbandet».

Man har sagt, att det vid intet tillfälle varit viktigare att finna ett enigt Sverige än just nu, och man har lifigt beklagat, att det icke visat sig en sådan enighet i landet, som man haft anledning att vänta. I motsats till detta har man framhållit den norska enigheten. Ja, den norska enigheten, hvad är den? Jo, det är enighet att utan afseende på hvad Norges egna grundlagar säga, utan afseende på hvad som kan vara rätt eller orätt, utan afseende på hvad Sverige vill eller tänker eller säger eller gör, bryta unionen. Är det underligt, att man i Sverige icke kan finna en enighet, som gifver sig till känna i ett ständigt undfallande för sådana ansatser, för sådana tilltag? Det vore snarare mera underligt, om man funne en dylik enighet. Att man å andra sidan icke heller finner en full enighet i fråga om att använda våld, det är lika förklarligt. Sverige har i nära hundra år vant sig vid fred, alldeles vant sig af med tanken på krig. Svenskarne äro också ett fredligt folk, och därför bjuder det dem alltid förfärligt emot att tänka på krig, och det bjuder emot äfven för mig. Jag skall icke heller vika från den ståndpunkt, som jag flera gånger uttalat, att krig med Norge är någonting, som icke får förekomma eller som åtminstone endast i allra sista nödfall får tillgripas. Jag tror icke heller, att det skall

Remiss af
proposition.
(Forts.)

behöfva tillgripas. Men jag tror å andra sidan, att man icke undviker det bara genom att gifva sitt bifall till Kungl. Maj:ts proposition, ty den innehåller många punkter, hvilka förr eller senare kunna leda till krig. Jag tror icke heller, att man snarare undviker krig genom en pjunkig undfallenhet än genom att visa kurage. Norska folket har härvidlag visat ett ovanligt kurage, som har förbluffat hela Sverige, såsom det synes.

Man talar om den norska »æresfölelsen» och man har ofta prisat densamma som en dygd; icke allenast norrmän, utan äfven svenskar och andra nationer ha framhållit denna »æresfölelse» såsom ett vackert drag hos den norska nationen. Men medan man det gjort, har det icke varit tillåtet att komma fram med något uttryck, som kunde tyda på att det också skulle finnas en svensk »æresfölelse». Så snart någon vågat yttra ett ord, som gått i den riktningen, så har det genast betecknats såsom »storsvenskhet», »krigshot» och annat sådant. Därför: »tyst, tyst med allt tal om att det skulle finnas en svensk æresfölelse, sådant skulle endast såra norrmännen». Norrmännen ha också däraf lärt sig åtskilligt, som de nu satt i scen. De känna mycket väl, hur det står till med den svenska »æresfölelsen».

Hvad för resten den norska »æresfölelsen» beträffar, synes det mig, som om den hade bort gifva sig till känna i något annat än däri, att man ärelöst bryter grundlag, ärelöst sliter af unionsbandet med Sverige, utan att — såsom den föregående talaren sade — ens fråga den svenska nationen om saken; den borde ha visat sig i någonting annat än däri, att man ärelöst utan vidare afsätter Sveriges Konung ifrån Norges tron och så tillika anhåller att få bjuda Norges krona åt en medlem af hans familj, med hjälp af honom själf — någonting, som synes mig vara spetsen af den vettlöshet, som Norge har ådagalagt i hela denna affär. Man har naturligtvis sökt göra detta till ett bevis på Norges vänliga känslor mot Sverige samt Norges högaktning för Konungen och hans hus o. s. v., men för mig framstår det dock såsom det vidrigaste, det äckligaste limeri och hyckleri i hela detta stora dramatiska skådespel.

Nu säges det i den kungl. propositionen, att det »norska Stortinget, med förklarande att den för bägge rikena gemensamme Konungen upphört att funktionera såsom norsk Konung, uppdragit åt norska statsrådets ledamöter att föra riksstyrelsen, i sammanhang hvarmed uttalats, att föreningen med Sverige under en Konung skulle vara upplöst». När man nu, sedan detta har skett, läser de norska tidningarna, hvad får man då se? Jo, man får se de allra vänligaste och sötaste ord: »Om Sverige bara vill vänligen eller, såsom det heter, ridderligt och högsint falla undan, om Sverige ödmjukt bekvämar sig till att inleda underhandlingar med Norge — icke att mottaga anbud från norsk sida om underhandlingar, nej, utan att *själf* inleda underhandlingar med norrmännen — då skall det allra bästa tillstånd blifva rådande på halfön. Norrmännen känna ingen bitterhet, intet hat, utan tvärtom äro de uppfyllda af

de broderligaste känslor mot Sverige» med mera i samma stil. Ja, naturligtvis, sedan en människa i uppbrusning har spottat en annan i ansiktet, så är det icke alls undertigt, att han bjuder handen och säger: »Om du nu är snäll och inte bråkar, utan ödmjukt låter det där vara som det är, så kan du lita på att du i mig skall finna en den allra mest pålitliga broder, som du någonsin kan önska dig.» Det är naturligt, att sedan nationalhatet har urladdat sig, så uppstår en sådan där stämning hos den förolämpande gentemot den förolämpade. Så är fallet icke blott i förhållandet mellan nationer, utan äfven i förhållandet mellan enskilda personer. Men hur länge vänligheten och artigheten räcker, det får man se. Det är många föräldrar, som tro, att om de endast gifva efter för sina barn, när dessa kinka, så skall det bli bra, och så gifva de efter, och det blir bra — till i morgon.

Vidare säger Kungl. Maj:ts regering: »Att med Stortingets beslut unionen mellan Sverige och Norge rättsligen icke är upphäfd, är uppenbart. Denna union grundar sig på ett för bägge rikena lika förpliktande aftal, som icke kan genom ensidigt beslut af ettdera rikets representation sättas ur gällande kraft.» Men, mina herrar, hvad är det, som nu har skett? Jo, helt enkelt det, att detta aftal redan är satt ur gällande kraft; unionen existerar icke längre. Om nu Kungl. Maj:ts regering resonerar som så, att unionen rättsligen icke är upphäfd, hvad betyder det, då den i alla fall faktiskt är upphäfd? Att tala om att Sverige skulle kunna förhindra unionens upphäfvande, det måste i norska öron ljuda rent af löjligt, då den ju redan är upphäfd. Om det skulle falla Sveriges Riksdag in att säga någonting sådant, hvad skulle Norge då svara? Bara skratta.

Vidare heter det i den kungl. propositionen: »Beslutet kan således, rättsligen sedt, icke betraktas annorlunda än som ett å Norges vägnar afgifvet förklarande, att det för sin del icke längre vill vara förenadt med Sverige i en union.» Jag undrar, om Kungl. Maj:t fått denna förklaring från Norge själf. För min del tror jag, att den är fullkomligt främmande för den norska uppfattningen. Norrmännen anse visst icke, att genom dess handling bara ett förklarande afgifvits, att Norge för sin del icke längre vill vara förenadt med Sverige i en union, utan de betrakta det, som skett, helt enkelt som ett faktum: unionen är upphäfd, Konungen är afsatt, och unionsbandet är slitet. Och därmed punkt. Hvad är det då att tala om att vi icke kunna betrakta detta annorlunda än som ett uttalande från Norges sida, att det icke längre vill vara förenadt med Sverige i en union? Huru man rättsligen skall betrakta det, och hvad man rätteligen skall kalla det, det är, såsom herr Hammar-skjöld nyss sade: »revolution.»

I Hans Majestäts skrifvelse och telegram till norska Stortinget och den norska provisoriska regeringen har man också fått se detta uttryck användt. Man hade därför haft skäl att vänta, att det skulle ha användts äfven här i propositionen; men nej, utan nu heter det, att vi kunna rättsligen icke betrakta det annorlunda än som ett af norrmännen själfva afgifvet förklarande, att Norge för

*Remiss af
proposition.
(Forts.)*

sin del icke längre vill vara förenadt med Sverige i en union! Skall man rätteligen bedöma och behandla saker och ting, så måste man väl först och framför allt betrakta dem och låta dem vara hvad de äro, och icke försöka att gifva dem en tolkning, som fuskar bort själfva sakförhållandet. Rättsligen sedt är Norges gärning rätt och slätt en revolution, och som en sådan bör den behandlas. Låt vara, att man icke skall tillgripa våld, men de ifrågasatta förhandlingarna böra dock utgå från den bestämda synpunkten, att hvad som nu skett i Norge är en revolution, en rättskränkning och en våldsamt förolämpning mot Sverige.

Så säges det vidare i den kungl. propositionen: »Om Sverige således icke bör söka med tvångsmedel vidmakthålla unionen, så måste det å andra sidan för Sveriges del fasthållas, att en upplösning af densamma rättsligen icke kan komma till stånd utan Sveriges medverkan.» Detta är, såvidt jag kan förstå, raka motsatsen till det norska betraktelsesättet. Kungl. Maj:t anser, att en upplösning af unionen måste föregås af en medverkan från Sverige, norrmännen åter betrakta upplösningen såsom redan skedd. Norrmännen säga: »Unionen är upplöst, nu skola vi kunna ingå på underhandlingar med Sverige om afveckling af åtskilliga förhållanden, som sammanhängt med unionen.» Sveriges regering säger: »Unionen är icke upplöst, dess upplösning förutsätter åtskilliga förhandlingar, åtskilliga afvecklingar.» Detta är två ackurat motsatta vägar. Om nu svenska Riksdagen med Kungl. Maj:t skulle ställa sig på den sistnämnda ståndpunkten, men norrmännen säga nej: »Från den utgångspunkten inlåta vi oss icke i några resonemang, vår utgångspunkt är, att Sverige skall erkänna, att unionen är upplöst, och att det nu endast gäller att afveckla åtskilliga med unionen sammanhängande saker», hvad vill Kungl. Maj:t och hvad vill Riksdagen då göra? Ja, då återstår för Kungl. Maj:t antingen att hemställa till Riksdagen, att Sverige må gifva efter äfven i den delen, eller också att knyta näfven och säga: »Mina herrar, den här knuten kan icke lösas, den kan allenast afhuggas.» Ett bifall till den kungliga propositionen utosluter således visserligen icke möjligheten af ett krig. Huru mycket man än må afsky kriget, så måste man alltså sätta sig in i möjligheten, att det kan komma. Äfven de pressorgan, som allra starkast uttalat sig däremot, hafva dock förutsatt, att omständigheterna en vacker dag kunna komma att gestalta sig så, att kriget blir oundvikligt. Men jag förmodar, att om Norges Storting svarar: »Nej, den svenska utgångspunkten inlåta vi oss icke på; Sverige måste såsom begynnelse till alla underhandlingar erkänna hvad som skett», då kommer också Kungl. Maj:t att anhålla hos Riksdagen, att vi måtte ödmjukt böja oss och gifva efter. Vår politik har ju hela tiden varit att gifva efter, bara norrmännen morskat eller norskat sig riktigt.

Vidare heter det i den kungl. propositionen, att innan Sverige beslutar riksaktens upphäfvande, »kräfras förhandlingar mellan de bägge rikena». Dessas geografiska belägenhet gör det i hög grad önskvärdt, att genom aftal om skiljedomsförfarande i händelse af

tvister mellan rikena samt möjligen andra bestämmelser garanti vinnes för att ett fredligt samlif mellan de bägge rikena kan efter skilsmässan komma till stånd.» Ja, det låter bra detta, men hvad tjänar det till att nu ingå i underhandlingar om sådant med ett folk, som börjat sin bana såsom fri och själfständig nation med ett så kolossalt våldsamt brott mot existerande unionskontrakt? Hvad tjänar det till, att vi få ett sådant fördrag med Norge? Kan man icke vara viss, att det fördraget brytes den dag, då den norska »æresfölelsen» kräfver, att det trampas under fötterna? Jag tycker, att det är fullkomligt likgiltigt, om vi få eller icke få ett sådant fördrag med Norge. Mig synes, att skall man ingå traktater med en nation, så skall det vara med en, som verkligen är värd för- troende.

*Remiss af
proposition.
(Forts.)*

Ytterligare säges det i den kungl. propositionen: »Det svenska folket kan fordra, att det, innan dess bifall lämnas till det af Norge eftertraktade sakernas nya tillstånd, äger visshet om att dessa mellanhafvanden blifva ordnade på ett för Sverige tillfredsställande och betryggande sätt». Ja, visst kunna vi fordra det, men om Norge säger nej, hvad gör då den svenska regeringen, och hvad skall då den svenska Riksdagen göra? Vi säga, att vi vilja hafva förhållandena ordnade på ett för oss tillfredsställande och betryggande sätt, men normännen svara: »Vi sätta Norge framför Sverige och Norges ära framför samförståndet med Sverige; vi fordra alltså, att Sverige utan vidare villkor eller kraf erkänner Norge som en oberoende stat.» Och hur går det då? Jo, då står svenska regeringen och Riksdagen där vackert.

Vår regering talar om att vi skulle »lämna vårt bifall till det af Norge eftertraktade sakernas nya tillstånd». Norge svarar naturligtvis: »Vi eftertrakta icke något nytt sakernas tillstånd; hvad vi eftertraktat, det förefinnes redan; vi inrätta oss för oss själfva, vi ha redan tagit bort unionsmärket ur örlogsflaggan, vi ha redan ändrat riksvapnet, vi ha redan tryckt nya frimärken, på hvilka vi tagit bort Konungens bild, vår regering har aflämnat propositioner till Stortinget under rikets sigill, oberoende af Konungen; vi ha alltså redan kommit dit vi länge önskat, och vi vilja ej höra talas om att vi eftertrakta något nytt tillstånd.» Hvad vill den svenska regeringen göra, om Norge sålunda bara svarar nej på allt hvad Sverige talar om villkor och kraf? Och det måste Norge konsekvent göra. Inbilla vi oss, att Norge kommer att svara på något annat sätt, så låta vi lura oss, liksom vi låto lura oss vid kommunikén.

Ytterligare säges det i propositionen: »Fullständig utredning af alla hithörande frågor må visserligen icke vara erforderlig, innan Sverige fattar sitt beslut, men äfven om vissa detaljfrågor kunna få kvarstå, bör dock i afseende å frågor af mera principiell innebörd och af större betydelse samförstånd dessförinnan förefinnas.» Ja, då skall man utfinna, hvilka frågor som hafva en mera principiell innebörd, och hvilka som äro detaljfrågor. Konsulatfrågan var väl en detaljfråga, låt vara att den inneslöt också något af principfråga. Men flaggfrågan var väl en detaljfråga, och tänk hvilka

*Remiss af
proposition.
(Forts.)*

slitningar den likväl åstadkom. Skall man alltså lämna åtskilligt olöst vid en eventuell underhandling med norska Stortinget, så lämnar man därmed anledningar till fortsatta slitningar. Hvad man från svensk sida vill framhålla vara detaljfrågor, skall den norska »æresfølelsen» alltid framställa såsom principfrågor. Och så blir det split och oro.

När Kungl. Maj:t föreslår, att Riksdagen skall lämna Kungl. Maj:t fullmakt att underhandla, så inledes detta förslag med de märkvärdiga orden: »Sådana förhandlingar kunna emellertid icke utan Riksdagens bifall komma till stånd». Hvad mening ligger i detta? Jag har icke någon kännedom om hvilken paragraf i grundlagen ett sådant uttalande kan stödja sig på. Det finnes nog icke heller någon sådan paragraf. Kungl. Maj:t har förvisso rätt att inlåta sig i villkorliga underhandlingar med hvem som helst utan att Riksdagens fullmakt därtill behöfves, när i alla fall det blifvande resultatet af underhandlingarne måste underställas Riksdagens pröfning. Kungl. Maj:t hade därför, såvidt jag kan förstå, haft full frihet att inleda underhandlingar med Norge och hade därför icke behöft sammankalla urtima riksdag. Hvad urtima riksdag behöft sammankallas för, hade varit för att ordna de ekonomiska förhållanden, som blifvit en nödvändig följd af unionsbrytningen, såsom aflöning åt konsulter och diplomater m. m. sådant, men alldeles icke för att spörja, om Riksdagen tillåte Kungl. Maj:t att underhandla om afveckling af unionen. Kungl. Maj:t har, utan att fråga Riksdagen, underhandlat om konsulatsaken. Kungl. Maj:t har genom Kronprinsen-Regentens yttrande till statsrådsprotokollet utan Riksdagens hörande utalat sig för nya underhandlingar angående hela unionsförhållandet. ett uttalande, till hvilket Riksdagen sedan slutit sig; och Kungl. Maj:t hade likaledes mycket väl kunnat underhandla med norska Stortinget om unionsupplösning, ifall Kungl. Maj:t så velat, samt sedan sammankalla Riksdagen för att för denna framlägga resultatet af underhandlingarna.

Nu säger emellertid statsministern till statsrådsprotokollet: »Det erfordras alltså, att Riksdagen medgifver, det Eders Kungl. Maj:t må med norska Stortinget ingå i förhandling för åstadkommande af den ifrågasatta uppörelsen, hvilken lämpligen torde kunna förberedas genom delegerade från de båda länderna». Under den förut förda politiska diskussionen mellan Sverige och Norge har mycket talats om »Sveriges konung», »Norges konung» och »Unionskonungen». Är det nu meningen, att den svenska Riksdagen skall gifva *Sveriges konung* fullmakt att underhandla med det norska Stortinget med förbigående af den *norske* Konungen? Hvad betyder det väl då, att vi här på våra bord i dag finna två kungl. skrifvelser, som börja med orden: »Vi Oscar med Guds nåde Sverges, Norges, Götas och Vendes Konung?» Är verkliga Konung Oscar konung också i Norge, och betraktar den svenska regeringen honom såsom Norges Konung? Då frågas: Huru kan regeringen begära fullmakt af svenska Riksdagen för *Sveriges Konung* att underhandla med *Norges Storting*? och ännu mera: Huru kan den svenska regeringen af den svenska Riksdagen

begära fullmakt för *Norges Konung* att underhandla med Norges Storting? I dessa regeringens ord ligger ett principiellt erkännande, att Konung Oscar icke vidare är Norges Konung, icke är Unionskonung; ty det vore ju orimligt, att den svenska Riksdagen skulle gifva den svenske Konungen uppdrag att underhandla med det norska Stortinget, ifall man erkänner, att Sveriges Konung också är Norges Konung. Och skulle svenska Riksdagen gifva sitt bifall till någonting sådant? Ja, det är ju möjligt, att Riksdagen kommer att göra det, men är det rimligt? Är det sundt förnuft däri?

Herr talman! Mig synes, att hvad den svenska Riksdagen bör svara på den kungl. propositionen, det är, att Riksdagen icke har någonting emot en upplösning, men en i allo för Sverige fullkomligt värdig upplösning af unionen, under förutsättning likväl, att i Norge upprättas en laglig regering, med hvilken den svenska regeringen kan underhandla.

Herr Kronlund: Herr talman, mina herrar! Jag har icke kunnat förhålla mig tyst inför den besvikenhets, jag känt vid genomläsandet af den kungl. propositionen. Man hade kunnat vänta, och detta med rätta, att från regeringens sida få det förlösande ordet, men man har i stället fått ett kanslimässigt utarbetadt aktstycke. Man har förgäfvets letat efter statsmannens målmedvetna, ledande tanke och klara program, och man har endast funnit ett osäkert famlande, som just i denna stora nationella fråga måste göra ett djupt nedslående och smärtsamt intryck och som kommer en att undra öfver om den nuvarande regeringen verkligen lämpar sig att föra de ifrågasatta underhandlingarne, en regering, som står i så liten kontakt med den svenska representationen, och en regering, som så föga lyckligt dokumenterat sig i de föregående konsulatförhandlingarna.

Jag är ingen chauvinist eller storsvensk i den norska frågan; tvärtom har jag alltid försökt framhålla det berättigade i de norska anspråken, alltid sökt se ett ärligt uppsåt i deras sträfvanden, om också deras stridssätt ofta varit föga tilltalande. Till och med i konsulatfrågan har det varit min mening, att man borde låta denna lösas i och för sig, i hopp och tro, att unionen, som jag satt så högt, därigenom skulle bevaras. Men det finnes en gräns, mina herrar, äfven för en svensks hänsynsfullhet och undfallenhet. När man ser land och folk öfverösas med en ström af hätskhet, bitterhet och smädelser, när man ser allt hvad vi göra i Sverige mistydas i Norge, när man finner den utsträckta brodershanden med hån tillbakavisas från Norge, då bör väl själfkänslan vakna hos oss, om vi ännu hafva någon sådan kvar och om vi ännu hålla vårt land något värdt. Detta säger jag ingalunda af hätskhet och ovilja mot norska folket, ty det är hos de norska politici, som vi finna denna lömska baktanke, som de under vackra fraser synas ha gått och burit på under många år och som nu tagit sig uttryck i denna brutala våldshandling mot unionen, unionskonungen och egna grundlagar, en handling, som icke ens genom den allra gröfsta advokatyr kan få sken af rätt. Och ändå frossar man nu i Norge i egen-

*Remiss af
proposition.
(Forts.)*

Remiss af
proposition.
(Forts.)

rättfärdighet och chauvinism, i själfbeundran öfver det lugn och den värdighet, hvarmed man trampat besvurna öfverenskommelser med broderlandet under fötterna och hvarmed man brutit trohetseden mot Unionskonungen. Ingen tanke ägnas åt hvad vi kunna tänka och känna i anledning af hvad som händt, hvad vi för vår del möjligen kunna hafva att fordra eller önska vid slutuppörelsen.

Men känner man sig smärtsamt berörd öfver hvad som händt utanför vårt lands gränser, så känner man sig om möjligt ännu mera smärtsamt berörd öfver att finna, att vi svenskar hafva här inom vårt eget land ett Norge, ett lika oresonligt Norge, mot hvilket till på köpet ingen unionsupplösning finnes såsom botemedel. Jag menar härmed socialdemokratiska pressen och dess partigångare, som applådera såsom ett hjältedåd det norska handlingssättet och dess fullständiga åsidosättande af hvarje hänsyn till Sveriges rätt; som förtyda och vantyda en samlad och enig svensk opinion att icke vilja med väpnad hand återställa eller bevara den numera värdelösa unionen; som begagna detta vantydande till en samling af de svenska socialisterna icke för Sverige, utan mot Sverige, till en verkligt anti-nationell samling, som under rop af »rättvisa åt Norge» glömmet, att Norge tagit för sig så mycket af den varan, att icke mycket är öfver åt oss, som under ropet af »fred med Norge», fred till hvarje pris och med förbiseende af att Sverige såsom ett fritt och själfständigt land dock har några intressen att tillvarata och försvara vid upplösningen, som med allt detta så att säga inbjuda norrmännen att trampa Sveriges rätt under fötterna, men däremot bjuder oss att taga emot och fördraga allt utan att knysta. Herr talman, det är verkligen underligt, att icke herrar socialdemokrater försöka inom vårt eget land, på områden där det ligger närmare till hands och skulle vara till stor båtnad för den sociala freden, införa den lidandets och försakelsens sköna lära, som de vilja predika för oss gentemot Norge. Men där anslå de i stället strängar af split, bitterhet och hätskhet mot fosterland, samhälle och olika tänkande.

Jag kunde förstå och till och med sympatisera med hvad som händt i Norge och äfven med de svenska socialdemokraternas uppträdande, om verkligen Norge hade genom ett olidligt förtryck blifvit bragt till förtviflan, om det blifvit kränkt och förolämpadt i sina innersta rättigheter genom en stark våldsåtgärd från svensk sida. Men jag frågar hvarje sansad och förnuftig människa, om något sådant ägt rum. Konsulatförhandlingarna hafva visserligen från svensk sida blifvit på ett mycket klumpigt och olyckligt sätt förda. Men regenten och representationen hafva godtgjort detta fel genom att utan baktankar och reservationer tillbjuda Norge likställighet inom unionen, och då tycker man det är underligt, att det likaväl från norsk sida talas om förtryck, svek och trolöshet, Norge, som inom unionen njutit en 90-årig fred, sett sitt land fritt utveckla sig, sett ett statskick uppstå, där folket och folkrepresentationen har större frihet, makt och själfbestämmanderätt än kanske i något annat land i världen, där statschefen straffats med afsättning, för det han begagnat sin grundlagsenliga, minimala

*Remiss af
proposition.
(Forts.)*

rätt, och som slutligen begagnat denna frihet och själfbestämmningsrätt till att med krigslån, rustningar och gränsfästningar bereda sig till fredsarbete och den fredsmisson, hvartill de särskildt anse sig kallade. Hvar skulle detta svek och förtryck, denna trolöshet yttrat sig från vår sida? Vi hafva som riddersmän uppfört oss mot Norge.

Jag säger icke detta därför att jag är i någon upphetsad sinnesstämning. Tvärtom, jag ser på hvad som skett med kallt blod och betraktar det såsom ett faktum, som vi icke kunna ändra. Men jag sörjer i mitt hjärta öfver förblindelsen och dårskapen hos ett litet folk att vilja bryta en union, som dock varit en säker borgen för den Skandinaviska halföns oberoende, en dårskap, hvars allvarsdigra följder icke blott norrmännen, utan äfven vi svenskar få bära med oro och bekymmer. Just därför anser jag, att vi vid slutuppgörelsen böra lämna den vanliga svenska undfallenheten och slappheten. Vi behöfva intet vapenskrammel därtill. Ett klokt och betänksamt folk sparar sina vapen, men visar på samma gång, att det finnes män bakom ordet. Lika dåraktigt som det är att tala om landafträdelse eller skadestånd, lika viktigt är det att ställa det för framtiden så, att de fördelar, som unionen afsåg att skänka de båda folken, den trygghet och säkerhet, den innebar för de båda folken såväl sinsemellan som utåt, icke må gå helt och hållet förlorade med unionen. Försitta vi nu detta tillfälle, detta enastående tillfälle, då vi befinna oss på en fullt klar rättsståndpunkt, att träffa afgörande aftal med Norge, hvarigenom vi få trygghet för freden och samfärdseln med Norge, hvarigenom vi få trygghet mot hot från den ena eller andra sidan och det besparas oss ökade militära bördor för försvaret af landgränsen mot väster, och hvarigenom vi få trygghet, såvidt möjligt är, mot intrång från utländska makter och få en form för slitandet af framdeles uppkommande tvistigheter mellan rikena — försumma vi det, då lämna vi åt framtiden och våra efterkommande ett tillstånd af rättslöshet och rättshafveri, mot hvilket ingenting i framtiden kan säkerställa oss.

Och just i denna, den allra lifsviktigaste frågan finnes blott ett oskrifvet blad i regeringens proposition. Det är det, som vållar denna besvikenhet hos så många, hvaråt man velat gifva uttryck på många sätt. De sorgliga händelser, som nu inträffat, bilda en ny ära för fosterlandet och folket, vi stå såsom ett ensamt litet folk, som blott har att lita på sig själfv och sin egen inneboende nationella kraft. Må då denna nationella kraft, denna nationalanda, först och främst visa sig i ett allvarligt, bestämdt och kraftigt uppträdande för tillvaratagande af hvad vi hafva rätt och plikt att för vårt land fordra och därefter i ett ärligt och oförtrutet arbete för lösandet af våra inre frågor! Och må vi få en målmedveten och kraftig regering, som kan föra denna vår sak fram och som kan lösa oss från den formalism och det skrivvaredöme, som nu på alla områden i vårt land hotar att förlama reformerna och allt verkligt framåtskridande.

Det är dessa önsknningar, som jag velat uttala på en dag, som kanske är den allra viktigaste i vår historia under den nyare tiden.

*Remiss af
proposition.
(Forts.)*

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Berger: Herr talman, mina herrar! Med hänsyn till den utomordentliga vikten af den föreliggande frågan och med föranledande af nu gjorda uttalanden anhåller jag att redan vid detta tillfälle få yttra några ord till försvar för den kungl. propositionen, därvid det torde tillåtas mig att jämväl beröra en och annan synpunkt, som framkommit under den utanför Riksdagen i ämnet förda offentliga diskussionen.

Då det gäller för de svenska statsmakterna att afgöra hvad som bör företagas med anledning af det norska Stortingets beslut af den 7 juni, så är den första fråga, som framställer sig, den, huruvida Sverige bör söka med tvångsmedel återställa den af Norge brutna föreningen mellan rikena. Genom den revolution, som i Norge skedde den 7 juni, är det för Norges del fastslaget, att Norge icke vill vidare lefva i union med Sverige. Och då det måste anses alldeles uppenbart, att en Norge påtvingad union icke skulle vara till något verkligt gagn för Sverige, så synes det bäst stämma med vårt välförstådda intresse att icke söka med tvångsmedel vidmakthålla unionen. En dylik tvångsunion skulle gifva anledning till ständiga utbrott af missnöje från Norges sida, och naturligtvis skulle Norge söka att vid första lägliga tillfälle åter spränga unionen. Jag tror också, att den allmänna meningen inom landet är enig därutinnan, att man ej vill, att Sverige skall med maktmedel söka tvinga Norge åter in i unionen.

Äro meningarne sålunda i detta hänseende icke mycket delade, så förspörjas däremot skiljaktigheter i fråga om beskaffenheten af de villkor, som från svensk sida böra uppställas för medgifvande af unionens upplösning. Enligt min åsikt är det Sverige värdigast att i detta afseende icke göra några onödiga svårigheter. Men förvisso bör från svensk sida med bestämdhet fordras, att Sveriges rättmätiga intressen varda vid unionens upplösning i allo iakttagna. För sådant ändamål böra mellan rikena öppnas förhandlingar, hvilka böra afse dels den erforderliga afvecklingen af de mångahanda unionella mellanhafvandena och dels öfverenskommelser i öfrigt, som äro ägnade att förebygga framtida förvecklingar mellan de båda rikena.

Emellertid hafva framkommit yrkanden om uppställandet af villkor af helt annan art än de nu nämnda. Man har sålunda ifrågasatt, att från svensk sida skulle fordras, att genom en folkomröstning i Norge eller genom ett nytt stortingsbeslut efter nya stortingsval den nya ordningen i Norge skulle vinna bekräftelse, innan Sverige skulle kunna medgifva unionens upplösning. Ett sådant yrkande skulle kunna hafva något fog för sig, om man hade den ringaste anledning antaga, att hvad som nu skett i Norge icke gillades af det norska folket. Men af allt att döma, har Norges folk sällan, om ens någonsin, stått så enigt som nu i denna fråga, så att utgången af en dylik folkomröstning eller af nya stortingsval på programmet »union eller unionsupplösning» torde vara alldeles gifven. En sådan folkomröstning eller ett nytt stortingsbeslut i saken torde därför böra betraktas endast såsom en formalitet utan egentligt värde. Det är vid sådant förhållande svårt att förstå, hvad man skulle vinna

på uppställandet af denna fordran på bekräftelse genom folkomröstning eller ett nytt stortingsbeslut. Härtill kommer, att, om Norge vägrade att godkänna detta villkor, Sverige — jag förmodar, att detta åtminstone är meningen — skulle nödgas gripa till vapen för att skaffa respekt åt sin fordran. Man skulle alltså vara villig att utan strid uppgifva eller släppa själfva unionen; men på samma gång skulle man riskera strid för att få en formalitet, som är oviktig, iakttagen.

Man har äfven satt i fråga, att Sverige såsom villkor för sitt godkännande af unionens upplösning skulle af Norge fordra en landafträdelse. Jag omnämner detta, ehuru jag naturligtvis, i likhet med ett par föregående talare, anser, att dylika planer bra litet ägna sig för en allvarlig granskning. Men jag har velat med detta exempel framhålla, till hvilka orimliga konsekvenser en uppjagad stämning kan förleda, när klokhet och besinning ej få göra sig gällande.

Regeringen har fått uppbära klander därför, att i den kungl. propositionen icke närmare än som skett angifvits de ämnen, hvilka borde blifva föremål för förhandling och uppgörelse, innan frågan om unionens upplösning företogs till afgörande. Jag är öfvertygad, att det klandret är oförtjänt, och hoppas, att en mycket snar framtid skall komma att ådagalägga detta. Regeringen har tänkt sig, att nödigt samförstånd mellan regering och Riksdag samt mellan Riksdagens särskilda partier, beträffande ifrågavarande villkor för unionens upplösning, bäst skulle främjas på det sättet, att öfverläggningar härom af mindre offentlig karaktär komme till stånd, därvid regeringen lade fram sina åsikter i saken och finge del af de önskningsar, som gjorde sig gällande inom Riksdagen. Regeringen har nämligen ansett det olämpligt att på sakens nuvarande förberedande stadium framlägga ett utarbetadt förslag till uppgörelse. Detta vore ju att, till uppenbar olägenhet vid de blifvande förhandlingarna, så att säga inbjuda till offentlig kritik af ett sådant på förhand framlagdt förslag till uppgörelse. Regeringen har vidare tänkt sig, att, om Riksdagen medgifver regeringen att förhandla med det norska Stortinget, Riksdagen ej heller i sammanhang med ett sådant medgifvande bör bestämma villkoren. Under förhandlingarna kunna nämligen upplysningar vinnas och förhållanden uppdragas, som göra det önskligt, att villkoren uppställas annorlunda, än man från början tänkt sig, att något lägges till eller något tages ifrån. Äro då villkoren på förhand bestämda, uppstå däraf gifvetvis stora olägenheter och svårigheter.

Norska Stortingets beslut af den 7 juni har icke kunnat undgå att i vårt land väcka harm och förbittring. Det första intrycket har hos mången varit, att nu borde mot Norge vidtagas mycket kraftiga åtgärder. Då emellertid i Kungl. Maj:ts proposition hvarje tanke på dylika kraftiga åtgärder alldeles afvisas och i stället förordas, att Sverige efter erforderliga förhandlingar med Stortinget bör skrida till en rättsgiltig upplösning af unionen, har propositionen gifvetvis på många håll uppfattats såsom ett uttryck för svaghet. Enligt min tanke förhåller det sig dock alldeles tvärtom. Det hade

Remiss af
proposition.
(Forts.)

i själfva verket varit en svaghet, om regeringen hade fallit undan för de många stora och starka orden, som nu i dessa dagar på så många håll hörts i vårt land, och det hade varit en svaghet, om regeringen häraf låtit förleda sig att inslä på en annan och för vårt land farligare väg, än den regeringen nu valt. Det har varit regeringens plikt att kallblodigt och lidelsefritt bedöma den situation, som uppkommit, och att sedan fatta sitt beslut med lugn och utan öfvervilning, och det är min lifliga öfvertygelse — trots allt hvad som häremot sagts — att regeringens förslag till lösning af de föreliggande svårigheterna går i den enda rätta riktningen.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats afslutad, beslöt kammaren att hänvisa den kungl. propositionen jämte de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena till särskilda utskottet.

§ 6.

Herr *C. A. Lindhagen* aflämnade en af honom med flere under-tecknad motion, n:o 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående de unionella förhållandena.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>J. Bengtsson</i> i Bjärnalt	under 11 dagar fr. o. m. d.	28 juni,
„ <i>A. Anderssoni</i> Backgården	„ 8 „ „	„ 28 „
„ <i>J. W. Bengtsson</i> i Häradsköp	„ 8 „ „	„ 28 „
„ <i>A. A. Johansson</i> i Möllstorp	„ 10 „ „	„ 30 „
„ <i>N. J. Broander</i>	„ 8 „ „	„ 28 „
„ <i>H. G. P. Öhngren</i>	„ 10 „ „	„ 28 „
„ <i>K. L. J. Larsson</i> i Bondarfve	„ 8 „ „	„ 28 „
„ <i>J. G. Hazén</i>	„ 7 „ „	„ 30 „
„ <i>E. Räf</i>	„ 7 „ „	„ 30 „
„ <i>N. Boström</i>	„ 8 „ „	„ 28 „
„ <i>C. Sandquist</i>	„ 7 „ „	„ 28 „
„ <i>C. G. Johansson</i> i Aflösa	„ 7 „ „	„ 29 „
„ <i>A. Sterner</i>	„ 6 „ „	„ 28 „
„ <i>O. Anderson</i> i Hasselbol	„ 10 „ „	„ 30 „
„ <i>C. J. Berggren</i>	„ 7 „ „	„ 28 „
„ <i>G. M. Sandin</i>	„ 7 „ „	„ 28 „
„ <i>H. Eriksson</i> i Elgered	„ 14 „ „	„ 28 „
„ <i>C. J. Öberg</i>	„ 10 „ „	„ 28 „
„ <i>C. Olsson</i> i Viken	„ 14 „ „	„ 28 „

herr	<i>A. Hansson</i>	under 10 dagar fr. o. m. d.	29 juni,	
"	<i>C. J. F. Ljunggren</i>	" 14	" " " 30	"
"	<i>A. Jönsson i Yngsjö</i>	" 14	" " " 28	"
"	<i>P. Nilsson i Bonarp</i>	" 8	" " " 28	"
"	<i>O. W. Redelius</i>	" 14	" " " 28	"
"	<i>S. M. Petersson i Snällebo</i>	" 14	" " " 29	"
"	<i>J. A. Jonsson i Hökhult</i>	" 8	" " " 30	"
"	<i>K. J. E. Hultkrantz</i>	" 8	" " " 28	"
"	<i>A. F. Broström</i>	" 8	" " " 28	"
"	<i>J. P. Jespersion</i>	" 6	" " " 30	"
"	<i>J. Olofsson</i>	" 12	" " " 29	"
"	<i>J. G. Pettersson i Södertälje</i>	" 10	" " " 1 juli,	"
"	<i>P. A. Larsson i Säby</i>	" 8	" " " 28 juni,	"
"	<i>G. Lindgren i Islingby</i>	" 4	" " " 29	"
"	<i>J. Johnsson i Bollnäs</i>	" 4	" " " 28	"
"	<i>N. Svensson i Olseröd</i>	" 10	" " " 29	"
"	<i>N. Åkesson</i>	" 10	" " " 29	"
"	<i>O. G. Erikson i Öfre Odensvi</i>	" 3	" " " 29	"
"	<i>J. E. Nordin</i>	" 10	" " " 28	"
"	<i>J. Andersson i Baggböle</i>	" 8	" " " 28	"
"	<i>A. C. Bökelund</i>	" 8	" " " 30	"
"	<i>C. R. Johansson i Jönköping</i>	" 6	" " " 28	"
"	<i>O. H. Svensson i Saläng</i>	" 8	" " " 28	"
"	<i>J. Johanson i Valared</i>	" 8	" " " 28	"
"	<i>C. H. Setterberg</i>	" 8	" " " 28	"
"	<i>P. Hörnstén</i>	" 10	" " " 28	"
"	<i>C. J. Jonsson i Skog</i>	" 6	" " " 28	"
"	<i>A. A. W. Lund</i>	" 8	" " " 28	"
"	<i>O. Emthén</i>	" 8	" " " 30	"
"	<i>P. O. Lundell</i>	" 8	" " " 29	"
"	<i>K. Karlsson i Mo</i>	" 8	" " " 28	"
"	<i>E. Nilsson i Kattleberg</i>	" 8	" " " 29	"
"	<i>A. Ekman</i>	" 2	" " " 28	"
"	<i>B. Dahlgren</i>	" 10	" " " 29	"
"	<i>J. Sjöberg</i>	" 14	" " " 28	"
"	<i>C. E. Johansson i Berga</i>	" 6	" " " 28	"
"	<i>E. A. Trana</i>	" 10	" " " 29	" och
"	<i>A. E. Lindvall</i>	" 8	" " " 28	"

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,14 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.

Onsdagen den 28 juni.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 21 innevarande juni.

§ 2.

*Remiss af
en motion.*

Vid föredragning härefter af herr *C. A. Lindhagens m. fl.* å kammarens bord hvilande motion, n:o 1, begärdes ordet af

Herr Sjö, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Det är med anledning af den motion, om hvilkens remitterande till det särskilda utskottet nu är fråga, som jag har vågat begära ordet.

Motionären herr Lindhagen, jämte hvilken ett par andra af kammarens ledamöter hafva undertecknat motionen, slutar med den hemställen: »att Riksdagen måtte med anslutning till Kungl. Maj:ts förslag och under där angifven förutsättning för sin del godkänna unionens upplösning och erkänna Norges suveränitet samt därvid särskildt beakta de synpunkter, som blifvit i motionen närmare utvecklade».

Såsom motiv för denna hemställen anföres i det föregående ett och annat, som jag nu vill citera. Så säges det: »Hvad slutligen angår unionsupplösningens inflytande på vår inre politik, så kan äfven denna icke ha annat än fördel att vänta därpå». Och vidare, litet längre ned: »Man bör således från svensk sida icke motsätta sig att biträda den af norrmännen redan beslutade afskrifningen af unionen».

Jag anser obehöfligt att besvara kammaren med några andra citat ur motiverna till denna motion, som går i ungefär samma riktning som Kungl. Maj:ts förslag. Det redan citerade torde vara alldeles tillräckligt för att angifva motionärernas synpunkter i frågan. De säga, att man icke kan hafva annat än fördel af unionens upplösning. Och äfven från högre ort äfvensom på en del andra håll hör man uttalanden, att unionen icke är värd någonting. Mot detta vill jag för egen del — och jag är ju rätt bra till åren kommen — säga, att jag icke har sett annat, än att vi, vårt land, haft en

*Remiss af
en motion.
(Forts.)*

ofantligt stor fördel af unionen med Norge. Vi hafva haft 91 års oafbruten fred samt lycka och framgång i våra förehafvanden. Historien kan icke, enligt mitt förmenande, visa tillbaka, så långt den har att mäla, på en så lång tidsrymd, hvarunder Sverige och likaså Norge haft förmånen af en så oafbruten fred och lycka. Jordbrukaren har under denna tid fått odla — plöja, så och skörda — sin jord i fred och ro, handeln, industrien, näringarne och vetenskaperna, det ena med det andra, hafva gått framåt under dessa lyckans dagar. Och ändå säger man nu, att unionen är ingenting värd. Men tänker man sig litet tillbaka i tiden och ser efter, hur det var före unionens ingående, skall man finna, att då rådde ett annat tillstånd. Då var det en hemsökelsens tid. Historien visar oss, huru som de skandinaviska länderna då voro nästan beständigt hemsökta af krig. De kraftigaste unge männen togos ut i dessa krig; de andra fingo stanna hemma för att sköta jordbruket, näringarne och industrien. Men hur blef allt detta skött? Jo, på grund af de minskade arbetskrafterna och jordens därpå beroende vanskötsel blef det missväxt, och vidare hunger, pest och dyr tid, det ena följde det andra i spåren. Detta var tider så olyckliga, att vi icke skola önska dem tillbaka. Sorgligt att säga, synas våra bröder norrmännen och några här i landet varande socialister genom sina åtgöranden ej frukta, att straff skall komma för hvad som är gjordt i Norge, men Nemesis vakar nog. Under det sista krig vi fört, det af år 1813, förlorade Sverige icke allenast tusental af sina unga raska söner, hvilka skickats ut i kriget för att kläda blodig skjorta för sitt fädernesland, utan äfven många många miljoner i krigskostnader, det ena med det andra, allt för att man skulle få ett fastare, säkrare och tryggare värn till skydd för sig och för det land, med hvilket man snart ingick i union. Men detta krig vållade äfven Sverige förlust af land, i det att Pommern och Rügen gingo förlorade. Då fick man Norge afträdt från Danmark till Sverige. Det var visst icke med lätt hjärta, som norrmännen gingo in på detta — det känna vi också af historien — men de norska och svenska folken lärde så småningom känna hvarandra, och det har varit rätt lyckligt tillstånd ända tills nu på senare tider, då litet misshälligheter dessa folk emellan uppstått. Jag har dock alltid hyst den förhoppningen, att dessa förvecklingar skulle kunna utjämnas genom underhandlingar, på sätt som af senaste Riksdag beslöts med anledning af då därom gjord framställning. Detta har emellertid, efter hvad vi se, icke lyckats, och denna utgång beklagar jag på det högsta. Jag önskar tillika innerligt, att man icke förhastar sig i denna fråga, såsom emellertid motionärerna enligt min åsikt göra. Ja, det synes till och med, som om man å högre ort helst önskade att få frågan hastigt och fort afgjord. Men i en så stor, så vidt omfattande och så viktig fråga som den föreliggande, hvilken gäller land, rike och folk, bör man icke skynda fram alltför fort, utan taga sig tid, så att våra bröder norrmännen och äfven vi svenskar må få tillfälle att besinna hvad vår frid tillhör och träffa en fredlig uppgörelse angående denna så viktiga fråga.

*Remiss af
en motion.*
(Forts.)

Jag har fördenskull tänkt mig, att det utskott, hvilket nu får denna motion till behandling, liksom det förut för samma ändamål emottagit Kungl. Maj:ts proposition, skulle komma fram med ett förslag — därest icke ett sådant skulle i motionsväg framföras — att denna viktiga fråga uppskjutes till nästkommande års riksdag, på det att svenska folket själfvt må hinna säga sitt ord i frågan, innan man på ett slutligt sätt afgör densamma.

Det skulle ju tillika kunna vara skäl i att Riksdagen antingen skrefve till Konungen eller ock gjorde ett uttalande angående önskvärdheten af att Kungl. Maj:t måtte hos de europeiska makterna hemställa, att dessa icke ville erkänna den norska staten såsom en stat för sig, förrän de mellanhafvanden, som nu finnas emellan de båda folken, det svenska och det norska, blifvit på vederbörligt sätt uppgjorda. Att Norge har felat, det erkänner hvar och en — norrmännen själfva erkänna det till och med. De hafva gjort revolution, det största brott, som ett land kan begå emot ett annat i ett fall sådant som detta. Detta är någonting, som jag tror, att hvar och en i de bägge länderna bör beakta.

Jag har ansett mig kunna vid detta tillfälle få påräkna kammarens öra och uppmärksamhet för de ord, som jag nu velat bringa till kammarens kännedom. De utgöras till största delen af erinringar om hvad historien sagt äfvensom om hvad som timat under unions-tiden, och jag har velat framkomma med dem, på det att det särskilda utskott, som får denna motion såväl som öfriga i frågan framkomna förslag under sin förberedande behandling, icke må förhast sig därvid. Helst önskar jag, som sagdt, att vi finge frågan uppskjuten till nästa riksdag, så att man landet rundt här i Sverige måtte få tillfälle att vid nästa val till Riksdagen säga sin mening i frågan.

Herr talman! Jag ber att de ord, som jag nu yttrat, måtte få åtfölja motionen, då den går till utskottet.

Vidare anfördo

Herr Lindhagen: Med anledning af den siste talarens anförande vill jag för min del framhålla, att all saklig utredning rörande denna fråga ur olika synpunkter icke kan vara annat än till gagn. Man kan därför ha olika meningar om unionens nytta eller icke nytta för Sverige, och jag respekterar den uppfattning, som den siste talaren gjort gällande.

Men då han anknöt sitt yttrande direkt till uttalanden i vår motion och gjorde det i sådana ordalag, som, enligt min uppfattning, måste innebära ett stort underskattande af de motiv, som finnas angifna i densamma, vill jag påpeka, att man alltid bör läsa en motion, innan man ger sig in på att kritisera densamma. Jag föreställer mig nämligen, att herr Sjö hämtat sin uppfattning af motionen efter något tidningsreferat. De referat, som förekomma i tidningarna, kunna dock vara bland det allra ohyggligaste man kan tänka sig; man får vänja sig vid att där står hvad som helst. De referat af

motionen, som varit synliga i tidningarna, hafva heller icke gifvit den ringaste föreställning om hvad motionen innehåller.

Jag uppmanar därför herr Sjö att läsa denna motion, och han skall måhända då få mera respekt för den mening, som där uttalas, ehuru jag visserligen vet, att den åskådning, som motionen gör sig till tolk för, icke för närvarande har hög kurs här i kammaren. Men just därför hafva vi väckt motionen och emedan vi anse, att äfven denna mening förtjänar något beaktande.

Utgångspunkten för motionen är: man talar om svensk manlighet, men visar på samma gång synnerligen stor klenmodighet genom att endast uttala sorg och bekymmer öfver det förfärligt stora afbräck Norge nu skulle gjort Sverige på alla sätt. Manligare och riktigare är det att blicka framåt här i Sverige och icke lägga unionen såsom en oomkullrunklig grund för allt hvad vi kunna hoppas. Med det förra åskådningssättet tycker jag man drar undan grunden för vår framtid. Nyttigare synes det vara att skärskåda, om verkliga unionen varit för oss något så öfversvallande godt, så att vi icke vidare kunna se framtiden an med förhoppning.

Med denna innebörd af motionen rekommenderar jag den till herr Sjös närmare öfvervägande.

Häruti instämde herrar *Berg* i Stockholm och *Pettersson* i Södertälje.

Herr Sjö: Ja, herr talman, jag medger villigt och gärna, att, hvad jag refererat af motiveringen till motionen är taget ur Stockholms Dagblad. Men jag får säga motionären tillika, att jag läst hans motion. Jag gjorde för en stund sen ett försök att få del af motionen i talmansportföljen, men den fanns icke där. Jag gick då in i kansliet och fick reda på den. Men som den där endast förelåg i korrektur och därför var försedd med en mängd tillsättningar och rättelser af korrekturfel, mellanskrifningar och strykningar, var det ganska svårt att få någon sammanfattning. Men emellertid har jag läst motionen och sökt göra det så godt jag kunnat, och jag har därvid icke kunnat få fram af motionen något bättre än hvad som står refererat i Stockholms Dagblad. Detta må utgöra svar på den invändning herr Lindhagen gjorde mot mitt anförande.

Lyckligt emellertid skulle det vara, om denna fråga kunde lösas på ett för vårt älskade fosterland gynnsamt sätt.

Jag får säga motionären, att jag på intet sätt vill lägga honom till last att han kommit med sin motion, men då han däri gjort sådana uttalanden om unionen, om dess vara eller icke vara, som den jag här berört, har jag icke kunnat annat än uttala min kraftiga protest mot densamma. Ty jag har funnit unionen vara god ända till de sista åren, då några tvistigheter uppstått mellan Sverige och Norge. Men jag har alltid trott, att dessa tvistigheter skulle kunna biläggas på ett för båda landen välsignelsebringande och lyckligt sätt, så att de fortfarande ännu skulle kunna lefva till-

*Remiss af
en motion.
(Forts.)*

Remiss af
en motion.
(Forts.)

sammans en hundra år. Detta tror jag sanneligen vore den allra lyckligaste och bästa utvecklingen af unionsförhållandet.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, beslöt kam-maren att hänvisa ifrågavarande motion jämte de i anledning af den-samma nu angifna yttrandena till särskilda utskottet.

§ 3.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 4.

Afgåfvos följande motioner, nämligen af:

herr *E. A. Trana*, n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts propo-sition angående de unionella förhållandena;

herr *E. Räf m. fl.*, n:o 3, i anledning af Kungl. Maj:ts propo-sition angående de unionella förhållandena;

herr *G. A. E. Kronlund*, n:o 4, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående de unionella förhållandena; och

herr *O. A. Brodin*, n:o 5, i anledning af Kungl. Maj:ts propo-sition angående de unionella förhållandena.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>J. P. Dahlberg</i>	under	7 dagar fr. o. m. den	29 juni,
„ <i>G. A. Ahlstrand</i>	„	9	„ „ „ „ „ 29 „
„ <i>C. F. K. Killander</i>	„	3	„ „ „ „ „ 29 „
„ <i>S. L. Olsson</i> i Älfvalsåsen	„	8	„ „ „ „ „ 29 „
„ <i>A. F. Janson</i> i Bråten	„	8	„ „ „ „ „ 30 „
„ <i>Theodor Nordström</i>	„	8	„ „ „ „ „ 1 juli,
„ <i>C. H. P. af Burén</i>	„	9	„ „ „ „ „ 1 „
„ <i>N. Jönsson</i> i Gammalstorp	„	8	„ „ „ „ „ 29 juni,
„ <i>O. A. Brodin</i>	„	10	„ „ „ „ „ 29 „
„ <i>A. H. Hammarskjöld</i>	„	10	„ „ „ „ „ 29 „
„ <i>C. Faxe</i>	„	10	„ „ „ „ „ 29 „
„ <i>J. E. Ericsson</i> i Ahlberga	„	10	„ „ „ „ „ 29 „
„ <i>H. Hallin</i>	„	10	„ „ „ „ „ 29 „
„ <i>A. P. Risberg</i>	„	9	„ „ „ „ „ 30 „
„ <i>J. P. Persson</i> i Hult	„	10	„ „ „ „ „ 29 „
„ <i>E. O. Magnusson</i> i Tumhult	„	8	„ „ „ „ „ 1 juli,
„ <i>O. Olsson</i> i See	„	9	„ „ „ „ „ 29 juni,
„ <i>W. Andersson</i> i Bråborg	„	8	„ „ „ „ „ 29 „
„ <i>G. O. V. Lindgren</i> i Örebro	„	9	„ „ „ „ „ 30 „

herr	<i>D. M. Lyckholm</i>	under 10 dagar fr. o. m. den	29 juni,
”	<i>S. T. Palme</i>	” 6 ” ” ” ” ”	3 juli,
”	<i>O. Persson</i> i Killebäckstorp	” 8 ” ” ” ” ” ”	1 ”
”	<i>C. A. Trolle</i>	” 8 ” ” ” ” ” ”	1 ”
”	<i>W. Johansson</i> i Öija	” 12 ” ” ” ” ” ”	29 juni,
”	<i>C. P. Jansson</i> i Edsbäcken	” 3 ” ” ” ” ” ”	29 ”
”	<i>I. E. G. Svensson</i> i Skyllberg	” 8 ” ” ” ” ” ”	29 ”
”	<i>F. Andersson</i> i Helgesta	” 8 ” ” ” ” ” ”	29 ”
”	<i>G. B. Hellman</i>	” 8 ” ” ” ” ” ”	30 ”
”	<i>J. Bromée</i> i Billsta	” 8 ” ” ” ” ” ”	30 ”
”	<i>S. Söderberg</i>	” 5 ” ” ” ” ” ”	29 ”
”	<i>C. G. Österberg</i>	” 8 ” ” ” ” ” ”	29 ”
”	<i>P. Hellström</i>	” 9 ” ” ” ” ” ”	29 ”
”	<i>J. G. Forsberg</i>	” 7 ” ” ” ” ” ”	29 ” och
”	<i>J. Ericsson</i> i Vallsta	” 4 ” ” ” ” ” ”	29 ”

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,4 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.

Lördagen den 1 juli.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Förhandlingarna leddes under detta sammanträde af herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 nästlidne juni.

§ 2.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande motionerna hänvisades herr *E. A. Tranas* motion, n:o 2, herr *E. Råfs m. fl.* motion, n:o 3, herr *G. A. E. Kronlunds* motion, n:o 4, och herr *O. A. Brodins* motion, n:o 5, till särskilda utskottet.

§ 3.

Herr *P. Zimdahl* aflämnade en af honom med flere undertecknad motion i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående de unionella förhållandena, hvilken motion erhöll ordningsnumret 6 och på begäran bordlades.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes Riksdagens kanslideputerades memorial n:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

§ 5.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>D. K. Bergström</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 1 juli,
„ <i>H. Hedlund</i>	„ 3 „ „ „ 1 „
„ <i>C. I. Carlsson</i> i N. Smedstorp	„ 8 „ „ „ 3 „
„ <i>J. Eriksson</i> i Lindehult	„ 8 „ „ „ 3 „
„ <i>A. P. Gustafsson</i> i Sjögesta	„ 3 „ „ „ 3 „

herr	<i>J. Ström</i> i Transtrand	under 10 dagar fr. o. m. den 3 juli,					
„	<i>L. W. S. Lothigiüs</i>	„ 4 „ „ „ „ 3 „					
„	<i>G. Tamm</i>	„ 5 „ „ „ „ 3 „					
„	<i>J. Persson</i> i Arboga	„ 5 „ „ „ „ 3 „					
„	<i>A. Olsson</i> i Mårdäng	„ 4 „ „ „ „ 3 „					
„	<i>C. J. Ödman</i>	„ 2 „ „ „ „ 3 „					
„	<i>B. P. Ersson</i>	„ 4 „ „ „ „ 3 „					och
„	<i>P. Jönsson</i> i Färeköp	„ 3 „ „ „ „ 3 „					

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,40 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.